

Iz življenja in sveta

Madžari izumirajo

Že Košut Lajoš je opazil, da se čisti Madžarji preblylo množe. Ta renegat, ki je dal Madžarom ognjevit ogrski nacionalizem, je odkrito priznal, da ni druge rešitve, kakor da se Madžari čvežijo s slovansko krvjo. V ta namen se mu je zdelo pomadžarjevanje: Slovakov in Srbov uprav narodna dolžnost. In kdo bi mogel tajiti: Košutovi rojaki so oznanjevalca svojega nacionalizma dobro razumeli. Vsi vemo, s kako vrnemo so se trudili, da bi Slovani povečali izumirajoči madžarski narod.

Zdaj, ko so Madžari sami, se že opaža, da nazadujejo in da jim resno preti pogibelj razljubenja. Doslej se je mislilo, da so Francozi edin narod v Evropi, ki ga tarejo take skrbi. Vsa znamenja pa kažejo, da so Madžari zašli na še nevarnejšo pot.

Glasovi o tem so se že slišali v budimpeštanskem parlamentu. Statistika pravi, da število porokov in število umrljivosti nista v pravilnem razmerju. Nekaj mesec je poskočila umrljivost nad poroke, v splošnem pa se drži na podobni višini kot v Franciji. Razlika med Francijo in Madžarsko pa je ta, da se na Francoskem opaža izboljšanje in skoraj konstanten porast, medtem ko na Madžarskem število prebivalstva stalno pada.

V »Pesti Naplo« je priobčil tajnik ministrstva za socialno skrb dr. Kornel Scholz razmotrivanje o tem vprašanju, ki vsebuje tudi nekoliko nasvetov, kako naj bi se preprečilo ta za madžarsko bodočnost poguben pojav. Dobro bo učinkoval zakon, ki ga vlada že pripravila: zakonom, ki nimajo otrok in samcem se bo naložil poseben davek. Prav tako bodo hudo obdavčeni zakonci, ki imajo samo enega otroka. Zoper umrljivost dojenčkov, ki je razmeroma visoka, bo država nastopila na ta način, da bo osnovala moderne higijske zavode za deco, zlasti pa otroške dispanzerje. Napoveduje se tudi oster boj jetiki in spolnim boleznim.

Vprašanje je, ali bodo mogli vsi ti ukrepi zadržati izumiranje Madžarov, ki je do neke mere resen pojav in ki bi ga morebiti preprečilo le temeljito križanje z drugimi narodi.

Koristna iznajdba

Če smemo verjeti ameriškemu »Daily Mirror«, je razrešil Francis Jenkins veličen problem: pogodil je, kako je mogoče ustaviti aeroplan v polnem letu na razdaljo dveh dolžin letala, tako da se vozilo nalahko spusti na kraj, ki si ga je bil pilot že poprej v ta namen izbral. Iznajditelj meni, da je z njegovo pripravo omogočeno pristati tudi na strehi, koje površina ne meri več kot nekoliko kvadratnih metrov.

Bistvo iznajdbe tiči menda v dodatnem propelerju, ki funkcionira v obratnem smislu kot glavni propeler in se začne avtomatično gibati takrat, kadar se glavni propeler ustavi. Če se iznajdba obnese, bo v bodoče moči pristati na vnaprej določenem terenu. Važno na iznajdbi je predvsem to, da za pristane ne bodo več potrebne tako velike ploskve kakor dosedaj, ko potrebuje letalo za pristanek več sto kvadratnih metrov veliko površino.

Nova sekta

V Avstraliji je bila pred kratkim osnovana nova verska sekta, ki doživlja največje veličanske uspehe.

Pokretnik nove sekte je neki Leadbeater, ki se je sam izklical za škofa in ki izjavlja, da se bo Kristus kmalu povrnil na zemljo ter prispel hodeč po morski površini v pristanišče Sydneya. Škof poziva vse svoje vernike, da darujejo mile darove za zgradbo svetišča nove verske sekte. Tempelj bo zgrajen v obliki amfiteatra, ki se bo odpiral proti pristanišču. Vsi, ki bodo prispevali za zgradbo templja, bodo imeli pravico na svoj lastni sedež v amfiteatru, odkoder bodo lahko opazovali veličasten prizor Kristusovega prihoda. Ta prizor pa bo tudi poslednji, pravi škof, kar jih bo videlo človeško oko.

Zakaj današnji svet je pokvarjen in bliža se mu konec.

Leadbeater doživlja s svojimi pridigami velike uspehe: moralne, še bolj pa denarne. Gradba amfiteatra brzo napreduje in če Kristus ne pride prezgodaj, bo veličastni tempelj še pravočasno pod streho ...

Avstrijski zvezni kancelar dr. Seipel,

kojega odstop so zahtevali dunajski socialni demokrati.

Dunajski župan Seitz

Dunajski policijski predsednik dr. Schober,

ki je po zatrdilu socialnih demokratov prav za prav kriv krvoprelitja.

Smrt vsled banan

Iz Pariza poročajo: Te dni so našli v centralnih tržnicah dva moža in nekega dečka mrtve. Poginili so od strupenih plinov, ki jih povzročajo banane. Ognjegasci, ki so nesrečno reševali, so se morali poslužiti mask proti plinom.

Nesreča je ena izmed najnenavadnejših posledic neurja, ki je pred dnevi divjalo nad Parizom. Dežja je padlo toliko, da je voda vdrla v kleti na glavnem živčnem trgu. Tam je bilo shranjenih 100.000 banan, last španskih prekupčevalcev bratov Domingo. Od vode so začele banane kipeči in ko je hotel mlajši brat Enrico oditi v klet, so ga plini, ki so se medtem razvili, takoj omamili in zadušili. Ista usoda je doletela njegovega brata Juana, ki se je vznemiril nad bratovo odsotnostjo in

ga je odšel v klet iskat. Ko je slednjič odšel za njima še njun sluga, je tudi on podlegel strupenim plinom, ki so se razvijali na pokvarjenih bananah. Naposled so pasantje obvestili požarno brambo, ki je vse tri mrtvece spravila na dan.

Cenena južina

Pesnik Paul Verlaine je potoval po južni Franciji. Ves izmučen od hoje je lačen in žejen prispel v majhno vas, toda njegova možnja je bila prazna kakor zmeraj. Kljub temu se je odločil, da stopi v prvo gostilno, na katero naleti.

»Ali bi mi lahko povedali?« je vprašal okroglo gostilničarko, koliko bi neki stal dijamant v velikosti lešnika? Gostilničarka je nezaupno premerila čudnega popotnika od peta do temena. Premožen res ni bil videti, toda kdo ve ... Nemara da je dijamant kje ukrad in sedaj ne ve, kaj bi z njim. Poskusiti velja!

»Sedite, prosim!« ga je vladno pozvala in je ponudila pesniku vina in jedade.

»Hvala, sem že jedel!« je odvrnil Verlaine.

»No, malenkost boste že še prenesli,« je menila darežljiva gostilničarka.

»Ne, hvala, nikdar ne jem dvakrat na dan.«

»No, malo južine vam ne bo škodilo. Pijte na moje zdravje.«

In Verlaine je pil na zdravje gostilničarke in jedel za tri. Ko se je nasitil, se mu je gostilničarka prijazno približala, prisledla tesno k njemu in ga začela diplomatsko spraševati o dijamantu.

»Kaj?« se je začudil ubožni pesnik. »Vi ste v resnici menili, da imam dijamant?«

»Kaj blebete?« se je razjezila krčmarica, ki jo je potrpežljivost že jela zapuščati.

»Stvar je taka,« je pokojno odgovoril nasičeni pesnik. »Tisti dijamant sem videl davi v Marsellu v izložbi nekega

zlatarja. In zdaj si že ure ukvarjam glavo z vprašanjem, koliko je neki vreden. Toda že vidim, da mi ne morete pomagati. Z Bogom! Hvala lepa za dobro južino!«

Najdražji element

Kakor poročajo laški listi, se je Luigi Rolli, profesorju kemije v Firenci po dolgoletnem raziskavanju posrečilo odkriti element št. 61, čigar mesto v periodičnem sestavu prvin je bilo do zdaj znano le teoretično. Profesorju je pri poskusih pomagala asistentka Brunetti. Iznajditelj je novi element krstil po latinskem imenu firenske univerze na ime »Florentium«.

Kakor zagotavlja nemški časopis »Technik für Alle«, je nova prvina najdražja, kar jih je bilo dosedaj odkritih. Za njegovo ugotovitev je bilo potrebno nič manj kot 10 ton mineralij, tako da je Florentium celo dražji od radija. Dosedaj so ga mogli producirati le nekoliko miligramov. Podrobnosti o pomenu in tehnični uporabi novega elementa še niso objavljene.

Kopelji v mesečini

Letos je v Benetkah tako gorko, da se gostje koplejo ponoči. Po dnevu vse spi. Trgovine so zaprte; otrokom in psom je zabranjeno kričanje in lajanje (o, modri Benetčani, ki lahko to zabranijo!), samo da petični tuji nemoteno počivajo.

Zvečer vse oživi. Večerni vetrič pripelja čez morje in prijetno hladi. Karvarne se napolnijo, godci udarijo v jazz-band in svirajo neumorno do jutranje zarje. Ko se pojavi nad lagunami luna, se ji nudi kaj čuden prizor: Debeli Američani v progastih trikotjih izgledajo nekam sloki kakor favni, mršave Angležinje hodijo po obali ali plavajo po vodi kakor morske deklice. Domačini, ki nimajo denarja za ples in sladoled, se »lunijo«, zakaj v mesečini se ne da solnčiti.

Nočno kopanje je za Benetke, oziroma za Lido nova atrakcija, ki neznansko vleče. Vidi se, da imajo ljudje še nekaj smisla za poezijo, za luno, za sta-

re romantiške rekvizite ... No da, lunojasna noč v kopalni obleki je pikantna posebna vrsta. In Benetčani niso niti danes neumni ljudje: vnovčujejo lunino luč, dokler se da in kolikor se da. Na Lido in v Benetkah je namreč silno drago. Za Američane in za Angleže je dovolj zabave, za druge smrtnike kaj malo ...

Kdaj se rode genijalni otroci

Splošno prevladuje mnenje, da so v poznejših letih rojeni otroci bolj nadarjeni nego otroci, ki se rode v prvih letih zakona. Ta izkušnja je ena izmed propagandnih gesel za velike rodbe. Na poslednji seji berlinskega Društva za zgodovino prirodnoznanstva, medicine in tehnike je govoril o tem profesor Bockemann. Po njegovih izsledkih je bila večina slavnih mož med najmlajšimi otroci v velikih rodbinah. Tako je bil utemeljitelj sodobne kemije Robert Boyle 14. otrok, kemik Scheele 7., Mendelejev 14., E. Fischer 8., Kleist 5., Blücher 7., prav tak Mozart, Wagner 9., Händel 10., Lamarek, Irving, Cooper 11., Franklin 17., Kant 4. med devetimi, Cervantes in Bismarck 4. med šestimi, Napoleon 4. med dvanaestimi, Siemens 11. med trinajstimi.

Seveda so tudi v tem primeru izjeme, ki potrjujejo pravilo. Luther, Ranke, Jean Paul so bili prvorojenci. Beethoven je bil 2. med šestimi, Dickens med 8., Haydn med 12., slikar Dürer pa 3. med osemnajstimi. Prirodni zakoni, ki odločujejo o nadarjenosti otroka, so še premalo znani, oziroma so vplivi kaj različni, tako da v tem oziru še dolgo ne bo jasnosti. Vsekakor imajo rodbine s 6. otroci večjo verjetnost, da bo sedmi potomec genij, nego rodbine, ki pričakujejo prvorojenca.

Nevšečen nočni gost

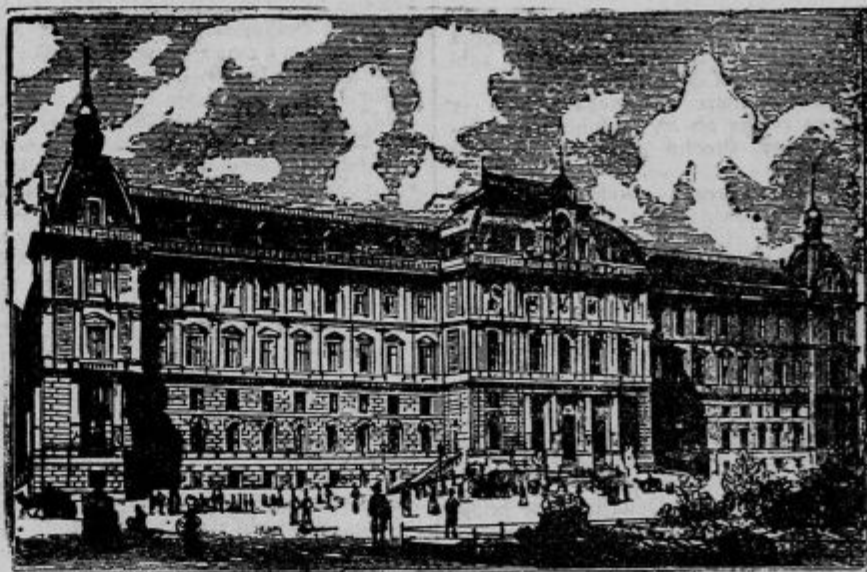
Kapetan Birnie od 12. artiljerijskega polka v Rawalpindiju (Indija) je doživel neprijetno avanturo, iz katere si je komaj rešil življenje.

Neke vroče noči je legel k počitku kar zunaj na prostem ter trdno zaspal. Naenkrat ga je zbudil šelest listja. Po bliskovito je potegnil iz žepa električno svetilko in zapazil kakih 25 m pred seboj velikega tigra. Imel je rdečo poleg sebe, urno je pomeril in ... Toda strel živali ni usmrtil, nego jo je težko ranil. Hip nato je bil ager že na njem. Začel se je strašno boriti med človekom in zverjo. Smrtno zadeta žival je razjarjena zasadila svoje zobe kapetanu v ramo, nato pa je popustila, pograbila za puško in pobegnila. Ranjenec se je privlekel do bližnjega drevesa, se vzpel nanj in v strašnih bolečinah pričakal jutra.

Ko je zasijala zora, so težko ranjenega kapetana našli njegovi vojaki in ga nezvestnega prepeljali v vojaško bolnico v Pachmarhiju. Tigrovo truplo so našli kakih 40 m od pozorišča boja.

× **Dober odgovor.** Monsieur de Flahaut je nekoč francoskemu državniku Talleyrandu poštno zagodel. »Pravili so mi, da ste v neki družbi, ki me je imenovala duhovitega, trdili nasprotno,« je Talleyrand napadel plemiča. In promptno je dobil odgovor: »Jaz se še nikoli nisem nahajal v družbi, ki bi vas smatrala za duhovitega.«

× **Egiptanci in ženske.** Iz Kaira poročajo, da je zakonodajni odbor zbornice predložil osnutek zakona, po katerem so zakonski možje upravičeni ubiti svojo ženo, če jo zalotijo in flagranti pri zakonolomu.

Dunajska justična palača

ki jo je množica zažgala in popolnoma uničila.

Dunajski parlament

kjer je prišlo do prvih večjih spopadov.

Josip Fr. Knafflč:

Slovenska pisma

Rojaku v Bosni.

Ko me vprašuje, prijatelj kakšno pa je prav za prav in tako v splošnem danes razpoloženje tam slovenski domovini (o čemer si človek po zunaj, brez živih stikov z domačijo in navezan zgolj na to, kar izve iz časopisov, ne more ustvariti prave sode), ti moram odgovoriti na to: da je to razpoloženje zelo klavirno.

Seveda bi naši ljudje na to rekli: Vraga, kako pa naj bodo Slovenci veseli, ko nam gre tako slabo! Toda jaz nimam tu v mislih vpliva današnjih zunanjih življenjskih razmer na slovenskega duha. — kajti pobiti so tudi ljudje, ki se jim drugače prav dobro godi, — ampak mislim današnjega slovenskega duha samega na sebi. Ta danes ni zdrav, ni boder in veder: to pa zato ne, ker se je Slovencev polastila malodušnost.

Malodušnost. Povsod jo danes srečavaš med Slovenci. To je kakor nekaka bolezen, skoro vsak jo ima in se moraš zelo paziti, da se je ne nalezesh. Jaz se je še nisem, toda če bom še dolgo hodil po Ljubljani (tukaj je namreč ta bolezen najbolj razširjena, Maribor je že precej zdravjši), utegnem tudi še zboleti na tej slovenski malodušnosti.

In zakaj in odkod ta malodušnost? Radi — števil!

Zares čudno: šestdeset milijonov Nemcev pred seboj in štirideset milijonov Italijanov za hrbtom se ta naš slovenski narodič preje nikoli ni ustrašil, ampak je v neomajljivem zaupanju vase svojeval orjaški boj za svojo grudo in za svoj obstanek. — danes pa, ko je postal fizično še močnejši in površi si izvojeval lastno državo, kar bi mu moralo dajati še večjega življenjskega poguma in energije, je pa ta narod naenkrat začel dvomiti o sebi in svoji bodočnosti.

Nikdar preje Slovenci nismo niti hip pomislili na svojo malotevost, vsak nas se je samo živo zavedal tega, da smo Slovenci tu in da tu ostanemo, in vsak nas se je čutil moža za deset, — danes pa slišiš naše ljudi tarnati: Premalo nas je, ne bomo se mogli obdržati. Najboljši, nalezivejši tako govore. Zadnjič mi je eden naših prvih narodnih delavcev že kar na leto in dan izračunal, kdaj bo zadnji Slovenec zginit z ljubljanskega tlaka ...

Psilhoza, kakor vidiš, bolno razpoloženje, tudi en izrodek današnjih bolnih slovenskih razmer.

Jaz pa vprašam: Kaj je število? Koliko je še bilo srbskega naroda, ko je bežal čez albanske gore, koliko jih je še bilo srbskih borcev na solunski fronti, a niso obupavali,

mi Slovenci v brezprimerno srečnejšem položaju, ko nam je naša narodna eksistenca in bodočnost popolnoma zasigurnena, pa danes klonimo duhom. Lahko nas je sram.

Kaj je število? Ko bi odločevalo število, bi morali Kitajci biti prvi narod na svetu. Kako majhen je na primer narod Norvežanov, a kaj imeniten je ta narod. Kar manjka na kvantiteti, mora pač kvaliteta nadomestiti. In kar se tega tiče, se nimamo Slovenci prav nič pritoževati. Narava nas je bogato obdarovala, morda še prebogato. Očividno je božja previdnost, ki čuje nad usodo narodov in ki je nas Slovence posadila na najnevarnejšo geografsko točko Evrope, za nas poskrbela in nas opremila z močnimi lastnostmi, ki naj obvarujejo naš rod pred poginom.

Mi smo izredno nadarjeni narod, mi imamo univerzalne sposobnosti, in naša kultura, ki smo si jo ustvarili, vzbuja občudovanje vsakogar, ki pride med nas. Mi smo fizično in moralno zdrav narod, mi smo narod volje in dela in iz nas izhaja intenzivna življenska moč, zjekljena v našem tisočletnem trdnem boju za obstanek, moč, ki jo je instinktivno moral občutiti tisti bosanski momak, ki je odslužil volake na Slovenskem in ki je na moje vprašanje, kako so se mu kaj dopadli Slovenci, z navdušenjem v oči vzkliknil: »E. gospodine.

ovo ti je silan narod!«

In mi smo malodušni! Naše ljudi pač najbolj tare in boli to, da smo Slovenci zunaj v velikem svetu tako malo znani in zato ne uživamo nobene prave veljave. Ampak, kdo je kriv temu? Vendar le največ mi sami. Naša nacionalna napaka je, da se ne znamo postaviti pred svetom.

Par stotisoč primitivnih, nepismenih črnogorskih pastirjev, ti so se znali kot država in narod reprezentirati in narediti interesantne in veljavne v svetu, mi Slovenci s svojo imenitno kulturo pa tega nismo v stanu. Mi se ne znamo reprezentirati in nastopati na svetaki pozornici.

Tuji, ki prihajajo med nas in ki jim v vsakem pogledu imponiramo, ti edini delajo nekaj propagande in reklame za nas tam zunaj, mi sami za-se pa toliko kot nič. Ko bi ne imeli danes države, ki se imenuje kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (in to se imamo zahvaliti toliko »apadani« vidov danksi ustavi), in ki s tem svetu venomer vsaj to zabijuje, da so tudi Slovenci tu, bi nas morda široka javnost zunaj niti po imenu ne poznala. A kdo in kaj smo Slovenci in kaj znamo in premoremo, tega še vedno devetindevetdeset odstotkov civiliziranega sveta ne ve.

Kaj pa smo doslej storili, da bi svet zunaj malo bolj zainteresiral za naš sloven-

ski narod in njegove velike kulturne vrednote? Ali izdajamo ilustrirane revije o slovenstvu v francoskem, nemškem, angleškem jeziku? Ali smo poskrbeli za kak slovenski film, ki bi naslikal svetu čudovito lepoto naših krajev in zanimivosti našega narodnega življenja? Ali gre kdaj kak naš človek predavati tja po evropskih mestih o Slovenci? In ali gre kdaj kak naš pevski zbor ven z našo narodno pesmijo? Ali se sploh zavedamo, kako neprecenljiv dar so nam dobre rojenice s to pesmijo položile v našo narodno zibel? Meni je nekoč veleizobražen Dunajčan na nekem koncertu naš Glasbene Matice ves zadavljen rekel tole: »Zares, že samo s to svojo pesmijo bi si Vaš narod lahko osvojil svet!« — In jaz si živo predstavljam, kako bo na tisoče in tisoče ušes po vsej Evropi iznenadeno poslušnilo, ko bo z radio - oddane postaje Ljubljana privikrat zadonel slovenska narodna pesem. A kdaj dobimo ta naš radio?!

Seveda slišim na vse te opombe stereotipni slovenski odgovor: Denarja ni! Slovencev smo revni. Jaz pa pravim: Denarja za to ni, ker ni organizacije, kjer je organizacija, tam je tudi denar.

In to je zdaj najinteresnejše: Slovenci, ki uživamo precejšen sloves kot organizatorji in se na to svojo zmoglost tudi precej domišljamo, vendar v enem, in to v

